KORRESPONDENT
HANDLOWY, PRZEMYSŁOWY I ROLNICZY

Korrespondent Handlowy, Przemysłowy i Rolniczy, wychodzi dwa razy na tydzień przy Gazecie Warszawskiéj.

Dnia 10 Września **N^ro^ 71.** **Roku 1842.**

Petersburg, dnia 13 (25) Sierpnia. — Ukaz Najjaśniejszego Cesarza dany 9 Lipca Rządzącemu Senatowi. »Uznając za pożyteczne, stosownie do przełożenia Vice-Kanclerza i Ministra Skarbu, poczynić pewne ułatwienia w handlowych stosunkach z Prussami, dla dobra poddanych obu państw, Rozkazujemy:

1) W portach rossyjskich, pruskie kupieckie okręty porównać z rossyjkiemi co do opłaty okrętowych poborów, pod warunkiem podobnego zrównania w portach pruskich, wyłączając z resztą od tego prawidła żeglugę przybrzeżną, która się samym Naszym poddanym zostawia. Również w portach Wielkiego Księztwa Finlandskiego, dopuścić takież zrównanie statków pruskich z finlandskiemi, jak skoro, za dalszém zgodzeniem się, finlandskie okręty będą używały w portach pruskich praw, krajowym okrętom służących.

Dla większego ułatwienia handlu, ustanowić dwie nowe komory 3éj klassy w Kretyndze i Nowém-mieście (Neustadt); przyczém Minister Skarbu nie zaniecha wydać rozrządzeń, aby komory te były otworzone najdaléj 1go Stycznia następnego 1843 roku.

3) Dla dogodności w pogranicznych stosunkach, Ministrowi Skarbu poleca się otworzyć jeszcze, oprócz Komor, trzy dogodne punkta przechodu przez pruską granicę, zostawiając mu wyznaczenie późniéj, innych jeszcze kilku podobnych punktów, w miarę dogodności i potrzeby.

4) Wydać rozrządzenia, aby nadal zmieszcy sprawnicy graniczących z Prussami powiatów, poddanym Naszym mającym tego potrzebę, wydawali, na przejście do Prus i napowrót, jak przez Komory tak i przez osobne pograniczne punkta, z wymienieniem ich, bilety na trzy doby, na prostym papierze bez wszelkiéj opłaty, z zachowaniem z resztą, policyjnych i celnych środków ostrożności.

5) W razie gdyby tego rząd pruski życzył, dla ożywienia pogranicznych stosunków, za osobną o tém umową, ustanowić kilka rynków na saméj granicy dla przedaży pewnych artykułów wiejskiego i rzemieślniczego przemysłu, zwracając cła od towarów na tych rynkach nieprzedanych.

6) Dla większéj ulgi w handlu wyżéj wspomnionemi i niektóremi innemi przedmiotami zmniejszyć od jednych towarów cło, a od drugich nie pobierać go wcale.

7) Komorom w Połądze, Taurogach i Jurborgu, nadać prawo poboru cła od wszystkich dozwolonych w ogólnéj europejskiéj taryfie towarów, oprócz cukru surowego, rumu, araku, francuzkiéj wódki, szalów tureckich i kaszemirskich, tudzież złotych i srebrnych wyrobów, a towarom przywożonym nadać prawo składu na 6 i 8 miesięcy, podobnie jak w Petersburgu. Z resztą, jeśli w powiatach przyległych do pruskich posiadłości założona będzie fabryka cukrowa, to dozwolić przywozu i cukrowego piasku w pewnéj ilości, za opłatą cła właściwego.

8) Komorę Rossko-Litewską podwyższyć do pierwszéj klassy, i nadać jéj też same prawa, co wymienionym w poprzednim punkcie trzem Komorom; przyczém obowiązać ją do przepuszczania w drodze tranzytu do Odessy, za pewnemi kaucjami, wszystkich towarów idących z Prus przez Królestwo Polskie.

9) Po upływie terminu przywileju kompanj Lubeckiéj parowéj żeglugi, pruskim poddanym nadać jednostajne prawo z rossyjskiemi w przedsiewzięciach kommunikacji statkami parowemi między portami obu państw. Rządzący Senat wyda stosowne ku temu rozporządzenia.«

O HODOWANIU BURAKÓW.

(Dokończenie. Patrz Nr. 65 Korrespondenta.)

Podług mojego zdania, ziemia, na któréj buraki mają być uprawianemi, powinna stosować się do klimatu. W suchym klimacie powinny być hodowane na grunie więcéj gliniastym, a w mokrym na ziemi więcéj piaszczystéj. Najkorzystniéj odpowiada im gliniasto-piaszczysta ziemia (albowiem takowa tylko w stanie wilgotnym tworzy spójne gruzły, które schnąc rozsypują się), ale należy ją przez silne pognojenie użyźnić.

Jeśli buraki siane są na ziemi wapiennéj, wtenczas zawierają zbyt wiele wapna, i czyszczenie soku może tylko przez szczególną staranność doprowadzoném być do należytego stopnia. Ponieważ w gruncie wapiennym za pomocą wrodzonego powinowactwa tworzy się saletran wapna, a ten łatwo rozpuszcza się w wodzie, przeto buraki hodowane na gruncie wapiennym, muszą zawierać obfitość téj soli, i takową bardzo wyraźnie znajdowałem w burakach hodowanych w Węgrzech.

Burak hodowany na fabrykację cukru, potrzebuje szczególniéj wegetacyjnéj siły użyzniającéj, a zatém roślinnych pognojów, które w każdéj obszernéj ekonomji same się z siebie tworzą. Najbardziéj strzedz się trzeba mierzwy złożonéj z substancji zwierzęcych; w takim razie bowiem buraki muszą wiele zawierać saletry i soli amonjakowych, które utrudniają tworzenie się cukru; bo rozwijający się przez fermentację saletroród, łączy się z kwasorodem, tworząc kwas lub podkwas saletrowy, a z wodorodem amonjak; dla tego tak często objawia się tak silna alkaliczna reakcja soku. Jéj obecność objawia się przez szczególny, mocny zapach, jaki często daje się postrzegać w owczarniach i stajniach końskich.

Kwas saletrowy znajduje w wapnie i potażu zasady, i tworzy saletran wapna albo potażu (saletrę). W roku 1835 zwiedzając fabrykę cukru w Staatz, znalazłem cukier surowy, który zawierał 4 do 5 pCt. saletry. Ta sól równie jak saletran wapna bardzo łatwo rozpuszczają się w wodzie, dla tego też i rośliny bardzo je łatwo ciągną w siebie.

Ponieważ tworzenie się w mowie będących soli najszybcéj odbywa się kiedy ziemia zaprawioną jest gnojem owczym lub końskim, należy przeto jak można najbardziéj unikać tych gatunków mierzwy przy uprawie buraków, jeśli takowe mają być użytemi do fabrykacji cukru: wprawdzie wszystkie te sole niezmiernie dopomagają wegetacji pod względem ilości, ale w tym razie ze względu jakości, bardzo są szkodliwemi.

Z tego cośmy powiedzieli, dają się wyciągnąć następujące praktyczne reguły w hodowaniu buraków:

a) Należy zasiewać buraki w takim gruncie, któryby mógł, nie będąc świeżo pognojonym, wyżywić je dostatecznie;

b) Wszelki gnój zielony lepszym jest od stajennego;

c) Nie należy nigdy zasiewać buraków w pole świeżo umierzwione gnojem stajennym, jako pierszy, tylko jako drugi zasiew, i w każdym razie lepiéj jest brać gnój bydlęcy niż owczy albo koński.

Przyrządzenie gruntu do przyjęcia buraków musi być przez oranie bardzo oczyszczoném i głęboko spulchnioném.

Najstosowniéj odbywa się uprawa, jeśli w jesieni porze się pole przynajmniéj na 6 cali głęboko, i przez zimę zostawi się w grubych bruzdach, aby się kwasoród powietrza należycie z ziemią połączył. Jeśli w ten sposób ziemia jest czysta i nieskawalona, w takim razie na wiosnę należy je tylko dobrą broną przewlec, i zaraz ziarno posiać.

Jeśli pod buraki świeżo zamierzwiono ziemię, wtedy trzeba w jesieni przewrócić gnój pod spód przez oranie, a na wiosnę należycie ziemię pomięszać.

Rozmaite są sposoby siania buraków, albo przez rozległe rozrzucanie ziarn, albo przez sypanie ich w bruzdki, albo zaraz przy oraniu przez posypywanie ich za pługiem lub wreszcie machiną do siewu.

Czy jeden lub drugi z tych sposobów jest lepszy, w tym przedmiocie, nie można dać powszechnego zdania, ponieważ roztrzygnienie po największéj części zależy od miejscowych okoliczności. W każdym jednak razie należy zachowywać następujące reguły:

1) żeby ziarno jak najwcześniéj złożoném było w ziemi;

2) żeby nie więcéj nad 2 cale było nią pokryte.

Gdy ziarno zejdzie, co zwykle następuje w ciągu 10 do 14 dni, należy ręczną motyką wzruszyć ziemię i zielsko ile możności wyrzucić. Następnie zwykle dwa razy w miesiącu Czerwcu i Lipcu należy buraki przeorać płytkim zasypującym pługiem. Potém tak przy sianiu jak flancowaniu, należy zbyt blisko rosnące flance wyrywać i przesadzać je w próżne miejsca.

Pora zbioru następuje zwykle w końcu Września lub na początku Października, i można przystąpić wtedy do zbierania, bez obawy szkody w ilości pierwiastku cukrowego.

Najprostszym sposobem zbierania, jeśli ziemia nie jest twarda i mocno spojna, jest wyrywanie buraków ręką; wtedy nać nie odrywa się i robota szybko idzie. Przy ziemi bardzo spójnéj, potrzeba dopomagać łopatą albo rydlem. Tak wydobyte buraki, należy jak można najlepiéj oczyścić od czepiającéj się u nich ziemi, i na małe stosy zsypać, jeśli zaraz na polu mają być pozbawione liścia i łodyg. Gdy to ostatnie dopełnioném i jeśli pogoda jest pomyślna, zostawia się je przez kilka dni na polu, aby oschły nieco z wilgoci ziemnéj.

O POSTĘPIE PRZEMYSŁU W OSTATNICH CZASACH.

Kiedy dziecię bezprzerwnie pod naszém rozwija się okiem, tak w niém wszystkie niepostrzeżenie następują zmiany, że zdaje nam się, iż jego dzisiaj nieróżne od wczora; a tymczasem to dziecię, niemowlę, już wyrosło w młodziana, i ta ręka, ta noga, zrazu słabe, bezsilne, dzisiaj w mocy i władzę zamożne, a żądza, a myśl jego sięga daleko, wysoko, wszystkich i wszystko ogarnia, i oto dziecię człowiekiem. Dzieje postępu przemysłowego całkiem podobny przedstawiają obraz; wszystko co nas otacza, co ku naszéj potrzebie, wygodzie i zbytkowi dziś służy, zdaje się z bardzo małą, z niby nic nieznaczącą różnicą, być tém samém co wczora, a tymczasem kiedy myśl naszą o lat tylko kilkanaście cofniemy, jakże uderzająca zmiana, jaki postęp olbrzymi, a jaki przestwór naprzód zarazem.

Wszystko doskonałe, skończone, i wszystko w poczęciu; bo przemysł, jako umysł człowieka, nie ma kresu i końca.

Wiek XIX odznacza się szczególniéj szybkim i wielkim postępem przemysłu. Śmiało rzec można, że w 40

niespełna ostatnich latach więcéj daleko pod tym względem zrobiono, aniżeli w dwóch, trzech, a może i kilku wiekach, które je poprzedziły. Własnością przytém jest pono czasu naszego, że każda przychodząca godzina bogatszą jest w wypadki od poprzedniczki swojéj; bo z każdą godziną wzrasta szereg mozolnych i wszechstronnych doświadczeń, owych najmędrszych i najlepszych nauczycieli przeszłości. Obejrzyjmy pokrótce przemysł jakim jest, i jakie z obecności nadal rokować o nim można nadzieje.

§ 1. W początkach wieku teraźniejszego, para, jako siła nowo-zjawiona, do małéj bardzo liczby machin, ciągłéj a wielkiéj siły wymagających, była używaną: dziś, zastosowana do żeglugi, pędzi okręta na najodleglejsze morza niezawiśle od najsprzeczniejszych wiatrów, zastępuje konie w przenoszeniu ciężarów, siłę ludzi i zwierząt po najrozmaitszych zakładach. W ostatnich latach para stała się w pewnym względzie, że tak powiedzieć można, siłą powszechną, do wszystkiego zdolną, i jakby niepojętą a rozumną cudów sprawczynią. Wszystkie bez wyjątku machiny przez nią poruszane, uprościły się w składzie; oszczędność czasu, pracy, opału, winna jéj nieobrachowane umniejszenie.

§ 2. Koleje żelazne, zaledwie pomyślane przed 25 laty, zbliżają najodleglejsze okolice, zmniejszają koszta podróży, ułatwiają porozumiewania się i handel, sposobem przechodzącym wszelkie spodziewanie. W jednéj godzinie dzisiaj można zrobić drogę, do przebycia któréj w przeszłym wieku dnia całego potrzebowano; a ulepszające się z każdym dniem urządzenie kotłów parowych, i możność zastąpienia zbyt kosztownych nasypów, przekopów, wyrównań, nowemi sposoby, coraz podobniéjszą się stając, widocznie zapewniać się zdaje, że wkrótce za pomocą pary, po wszystkich zwyczajnych, dobrze utrzymanych gościńcach, podróżować i ciężary prowadzić będzie można.

§ 3. Wyrób żelaza, przez długie wieki w niczém nieulepszający się prawie, również w ostatnich czasach nadzwyczajnie wydoskonalonym został. Usiłowania Anglików zniżyły jego cenę aż do połowy, a uszczerbek w przymiocie, jaki przy tańszém wyrabianiu okazać się musiał, znika przy umiejętności i rozgrzewania gazów i powietrza, do podniecania ognia używanych.

§ 4. Wełna i bawełna, przędzone z razu ręcznie, potém parą, za pomocą téjże siły i tkać się już poczynają, z tego powodu cena wyrobów gładkich a najrozleglejszéj potrzeby, zniżyła się nadzwyczajnie; niepodobna zaś wątpić, że urządzenie krosien, doradzane przez P. Jacquard, wkrótce i deseniowe czyli rysowane sztuki wyrabiać tym sposobem dozwoli.

§ 5. Przędze lnu i konopi, w Belgji, Anglji i Francji coraz doskonalą się bardziéj; a lubo pod względem ceny nie mogą jeszcze walczyć z bawełną, o wiele ją wszakże zniżyły; przędza konopna szczególniéj do takiéj cienkości i białości doprowadzoną została, że jéj czasem od lnianéj odróżnić nie można.

§ 6. Sztuka oświecania domów, rękodzielni, ulic i wszelkich miejsc publicznych i prywatnych, nadzwyczajny zrobiła postęp, i jest ciągle na drodze wyższego doskonalenia się jeszcze. Jakoż, gdy olej oczyszczony służy do użytku lamp wszelkiego rodzaju, gdy świece łojowe z knotami przewiewnemi (mèche a jour) i z powłoką woskową (bougie) wielkiemu uległy ulepszeniu, gaz ze znacznie mniejszym nakładem, a bez porównania jaśniéj oświeca ulice, rękodzielnie, teatra, sklepy, kawiarnie, a nawet po wielu miastach i domowe mieszkania. Wspomnieć tu jeszcze należy, iż doświadczenia w celu otrzymania wosku sztucznego, z każdym dniem więcéj, i na téj drodze przemysłowych poszukiwań, rokuje pomyślnego skutku.

§ 7. Długo będąca dla nas zagadką sztuka przyrządzania wapna, budowom starożytnych ludów prawie wiecznotrwałą moc nadająca, rozwiązaną nareszcie została. Błędne pojęcie poszukiwało zawsze wapien tłustych, starannie unikając chudych; budowle więc były w ogólności nietrwałe, wilgocią łatwo się przejmujące. Znano wprawdzie oddawna wapna wodotrwałe, pod nazwą hydraulicznych, ale użycie ich ograniczało się na zastosowaniu do budowli w wodzie przedsiębranych. Pierwszy Pan Vicat zapoznał nas z wapnami złożonemi, a liczne jego na téj drodze poszukiwania najdowodniéj wykryły, że wapna tłuste bardzo rzadko czynią budowle trwałemi; że wapna hydrauliczne przyzwoicie urządzone, daleko są do budowy przydatniejsze i lepsze; że wapna utworzone z mieszaniny cegły sproszkowanéj, piasku wulkanicznego czyli pucolany, gliny lub kamienia wapiennego, mogą doskonale wapna hydrauliczne zastąpić, a więc każdemu i w każdém miejscu ku użyciu posłużyć. Pierwiastkowe te postrzeżenia rozwinięte zostały doświadczeniami PP. Berthier, Raucourt, Treusard i innych. ale droga raz otwarta do nowych prowadziła odkryć, i wkrótce wynaleziono różnego rodzaju cymenty, betony, czyli wapna z piaskiem, gipsem, magnezją, marglem i t. d. zmieszane, które w własnościach wymagalnych, nawet od wapien hydraulicznych lepszemi się okazały. P. Berthaud, inżynjer dróg i mostów we Francji, szczególniéj ważne pod tym względem poczynił odkrycia; jego dwudziesto-kilkoletnim doświadczeniom winniśmy betony, z których jedne nadzwyczaj szybko i gwałtownie twardnieją, inne powolniéj; jedne do robót przedsiębranych w wodzie, drugie do budowli wznoszonych w powietrzu są mianowiciéj przydatne. Z tych rozlicznych poszukiwań wypadło, że wszędzie, gdzie tylko skały wapienne jakiegokolwiek rodzaju napotykane bywają, cement czyli beton wyrabianym być może; zjawiły się więc betony Parkera, Pouillego, Bidermanna i t. d., których skład, lubo bardzo różny, odpowiada w zupełności wymagalnym warunkom wapien hydraulicznych. Ale jeżeli budownictwo zyskało wiele na odkryciu betonów, nie mniejszych stało się powodem korzyści zastosowanie ich do urządzenia tarasów czyli wystaw, tretoarów czyli chodników, dachów kształtu płaskiego, fontan, rezerwoarów, studni, kanałów, wodociągów i t. d., tak, że wynalazek ten słusznie policzyć można do rzędu najważniejszych wieku naszego.

Tu należy także odnieść całkiem nowe zastosowanie asfaltu czyli smoły ziemnéj do wykładania chodników, ulic, klepisk czyli toków w stodołach, podłóg w pomieszkaniach i t. d., które dotąd jedynie do spajania kamieni i zabezpieczenia okrętów przeciw toczącym je robakom używaną była. Ważność tego wynalazku wykazuje

nadzwyczajnie szybko rozwijające się użycie; jakoż, w wielu miastach Anglji, Francji i Niemiec, nietylko chodniki, ale całe ulice smołą ziemną są wylewane.

§ 8. Pędzenie wyskoków, wódek, czyli dystylowanie, idące przez czas jakiś w u stecznym postępowi kierunku, winno usiłowaniom PP. Adam, Berard, Solimani i Dersone, nowe wydoskonalenie; prócz łatwości wyrabiania, zyskano na przymiocie i ilości wyrobu, ze znakomitém oszczędzeniem opału i czasu.

§ 9. Wyrób cukru krajowego, przed 30 laty w zupełnem jeszcze zostający niedołęstwie, z każdym dniem doskonali się widocznie; jakoż, gdy koszta na wyrobienie 100 funtów cukru 350 do 400 złot. podonczas wynosiły, dzisiaj tylko 30 do 45 czynią; a wyciąg istoty cukrowéj z miazgi roślinnéj, oczyszczenie soku, gotowanie syropu i krystalizacja w ogólności ciągle się ulepszające, niechybne dają zapewnienie, że już niewiele lat potrzeba, aby Europa całkiem bez kolonjalnego obeszła się cukru. Pocieszająca to zapowiedź dla rolników, bo komuż niewiadomo, jak ogromnych na przyszłość spodziewać się ztąd mogą korzyści.

§ 10. Próby około wyrabiania syropu kartoflanego nie są bez pomyślnych na przyszłość nadziei; już w wielu miejscach Francji użycie jego zastępuje melas i syrop burakowy, a zastosowanie papki czyli miazgi kartoflanéj na pokarm dla domowych zwierząt, podniosło bardziéj jeszcze wartość rośliny, która od lat kilkudziesięciu staje się w pożywieniu ludzi źródłem nieocenionych dobrodziejstw.

§ 11. Sztuka przyrządzania gnojów czyli nawozów do użyźniania gruntów, również w ostatnich czasach postąpiła ogromnie. Przez długie wieki, same tylko zwierzęta dostarczały nawozów, teraz, oprócz użycia ku temu celowi rozmaitego rodzaju ziem, popiołów i odchodów, zdołano wynaleźć sposób przyrządzania nawozów sztucznych, równie jak tamte przydatnych. Ale nad to wszystko ważniejszém jest odkrycie PP. Payen i Salmon, przerabiania odchodów ludzkich na istotę, zwaną węglem uzwierzęconym, która do wszelkiego rodzaju gruntów z nadzwyczajnym pożytkiem i łatwością zastosować się daje. Ile przytém wynalazek ten na czystość miast, mieszkań miejskich i wiejskich, i na zdrowie powszechne w ogólności, wpływów zbawiennych wywiera, nader łatwo ocenić.

Na tém konczymy te krótkie obejrzenie postępu przemysłowego w ostatnich czasach. Pominęliśmy milczeniem tysiączne wynalazki i ulepszenia we wszystkich gałęziach rolnictwa, sztuk, rękodzieł i rzemiosł, bo myślą naszą było dotknąć główniejsze z nich tylko, wiek dzisiejszy najmianowiciéj piętnujące, a zarazem we względzie potrzeb życia towarzyskiego najważniejsze. Łatwo przewidzieć, jak ten olbrzymi postęp wynalazków wyrodzić musi przyszłość, jak więc, jeżeli przyjazne posłużą okoliczności, wiek XIX różnym będzie od wszystkich poprzedników swoich.

BIELENIE WOSKU.

Wosk żółty, zwyczajny, należy rozpuścić w wodzie wrzącéj i rozczyn tak przygotowany zlać do naczynia drewnianego, jak np. do faski lub cebrzyka. Po dwóch godzinach spoczynku, wszelkie nieczystości opadną na dno, a wosk czysty zbierze się na wierzchu; który następnie rozciągnąć trzeba na płótnie i wystawić na działanie słońca. Robota ta powtarza się co 24 godzin, 6 do 8 razy. Poczém formują się gałki wielkości dużego jabłka i wystawiają się raz jeszcze na działanie słońca przez 24 godzin. Wosk tym sposobem wybielony, nie powinien już potém nigdy być wystawionym na działanie słońca, boby to zamiast dopomódz, szkodziło białości jego.

Uwaga: Działanie słońca nie ma być ani zbyt silne, ani zbyt słabe; w czasie więc wielkich upałów, należy wosk od czasu do czasu skrapiać czystą wodą i na rosę wystawiać, w dnie zaś zimne jedne i drugie niekorzystne byłoby.

WIADOMOSCI HANDLOWE.

ZBOŻE.

Szczecin, 5 Września. — Handel pszenicy i w tym tygodniu pozostał w stanie stagnacji, i przy ciągle oziębłych raportach z Anglji, nie można mieć nadziei bliskiego polepszenia cen. Nasi piekarze wprawdzie przy zmniejszających się niepewnych zapasach, okazują się chętniejszymi do kupna, i nawet dają nieco wyższe ceny, jednakże biorą tylko tyle, ile im potrzeba na konsumcję, i płacą po 52 do 62 tal. podług gatunku. Żyto na dostawę przez cały tydzień dość było poszukiwane, ale w sobotę nieco się pogorszyło. Na miejscu stare żyto można liczyć na 36—39 tal. Jęczmień duży płacił się niedawno po 23 i pół tal. Owies dość jest poszukiwany po 21—22 talarów.

KURS GIEŁDY WARSZAWSKIEJ.

Dnia 9 Września 1842.		żądają		dają	
		R. s	k.	R. s	k.
1. WEXLE.					
Berlin 100 talarów	2 M.	93	45	—	—
Gdańsk 100 talarów	2 M.	93	15	92	92
Hamburg 300 m. k.	2 M.	140	85	140	50
Londyn fun. sterlin.	3 M.	—	—	6	36
Lipsk 100 talarów	2 M.	—	—	—	—
Moskwa 100 rub. sreb.	1 M.	99	—	—	—
Petersburg ditto	1 M.	99	—	—	—
Paryż 300 franków	2 M.	75	60	—	—
Wiedeń 150 zł. reńskich	2 M.	97	20	97	5
Wrocław 100 talarów	2 M.	93	15	—	—
2. MONETY.					
Rossyjskie Imperjały		—	—	—	—
Holend. dukaty nowe		—	—	—	—
ditto stare ważne		—	—	—	—
Frydrychsdory Pruskie		—	—	—	—
Rossyjskie assygnaty		—	—	—	—
Austrjackie bilety bankowe za 150 złr.		—	—	—	—
3. PAPIERY.					
Listy zastawne białe, daw. bez kup. (*)					
ditto ditto nowe		14	84	14	82
Obligi skarbowe na zł. 1000		—	—	—	—
Obligacje cząstkowe na zł. 500		—	—	—	—

(*) Wartość kuponu kop. 12 5/6.